

Golfbilar – ett snurrikt regelverk

En golfanläggning kan å ena sidan välja att inte tillåta körning på banan med golfbilar. Det är förstås upp till varje anläggning att bestämma. Väljer golfanläggningen å andra sidan att tillåta körning med golfbil vill SGF med den här skrivelsen göra ansvariga medvetna om vilka myndigheter och regelverk samt vilken lagstiftning som styr användandet. Avslutningsvis presenterar SGF rekommendationer som skall vara vägledande för anläggningens lokala bestämmelser för körning med golfbil.

Klassificering av golfbil - terrängmotorfordon

En s.k. golfbil är ett motordrivet fordon enligt vägtrafiklagstiftningen. Golfbil definieras där som "motordrivet fordon med en konstruktiv hastighet av högst 30 km/h inrättad för person- eller godsbefordran och avsett att användas på golfbana".

Motorfordon delas in i olika kategorier och golfbilen tillhör kategorin terrängmotorfordon, trots att fordonet inte är avsett att brukas i obanad terräng (Trafiksäkerhetsverkets författningssamling TSVFS 1991:33), och endast när den används på och i anslutning till golfbana.

Terrängmotorfordon (läs golfbilar) delas i sin tur in i, terrängskoter om högst 400 kg, eller lätt terrängvagn om vikten är mellan 401-2000 kg. Denna indelning har viss betydelse i den fortsatta framställningen

Terrängkörningslagen

Enligt Terrängkörningslagen (TKL) (1975:1313) § 1 Första stycket är, "Körning i terräng med motordrivet fordon för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk förbjuden i hela landet".

Enligt Terrängkörningsförordningen (TKF) (1978:594) får motorfordon eller terrängfordon trots förbudet i nyss citerad lagtext användas"vid skötsel - och anläggningsarbete inom park- idrotts- eller friluftsområden". Detta innebär att körning med golfbil av banpersonal i samband med arbete på golfbana är tillåten medan all annan körning med golfbil är förbjuden.

Dispens

Dispens, dvs. undantag från lagens generella förbud, för annan körning med golfbil på golfbanor kan dock medges av varje läns respektive länsstyrelse (LS) i samråd med Naturvårdsverket (NVV) om det finns särskilda skäl. En sådan dispens kan omfatta alla golfbanor eller enskild golfbana i länet eller enbart omfatta en viss målgrupp exempelvis; funktionärer för körning på golfbana i samband med golftävling. I de fall då dispens meddelats för enskild golfbana är det dennas ansvar att medgivande från markägaren för körningen föreligger. Om beslutet gäller ett generellt undantag för alla länets golfbanor har ofta medgivandet redan klarats av i samrådet LS/markägare. (Undantaget från dispenskrav är en s.k. inhägnad golfbana, se villkor i särskilt stycke nedan). NVV har på SGF:s initiativ rekommenderat LS, som återfinns i tidigare utgåva av Handbok med allmänna råd till TKL och TKF, att rörelsehinder i vissa fall kan utgöra särskilda skäl för dispens för att använda golfbil på golfbana. Rörelsehinder bör i sådana fall kunna styrkas med läkarintyg skrev NVV. Flertalet LS har också medgivit generell dispens för detta.

Obligatoriskt krav på läkarintyg är dock numer borttaget. I Handbok 2005:1 utgåva 1, står att rörelsehinder bör kunna vara ett särskilt skäl för undantag. Särskilt skäl för undantag kan även anses finnas för t.ex. funktionärer i samband med golftävlingar.

Vid länsstyrelsens dispensprövning råder NVV vidare att särskilt beakta att eldrivna golfbilar orsakar mindre miljöstörningar, är mer tystgående samt ger ett lägre marktryck och varken läcker bränsle eller avger avgaser i jämförelse med bensindrivna sådana. Detta medför att det bör vara lättare att erhålla dispens för körning med eldrivna fordon samt att dispens även kan omfatta enbart sådana fordon.

Registreringsplikt

Oavsett typ av terrängmotorfordon golfbilen klassificeras som är den registreringspliktig och får således inte brukas oregistrerad. En terrängskoter, golfbil upp till 400 kg, skall uppfylla kraven om CE-märkt terrängskoter (VVFS 2003:18) och en terrängvagn, golfbil mellan 401-2000 kg, skall uppfylla kraven i Vägverkets föreskrift (VVFS 2003:17).

Registreringsbesiktning sker hos bilprovningen.

Dispens

Svensk Bilprovning är numera mycket rigorösa i sin bedömning, vilket innebär att de utrustningskrav som ställs på ett terrängmotorfordon också måste uppfyllas av golfbilen för att den skall bli registrerad (bland annat hel- och halvljus, bromsljus, separat parkerings- och färdbroms med mera). Men, dispens kan ges från dessa utrustningskrav. Det kommer därför an på återförsäljarna/leverantörerna av golfbilar att ansöka om denna dispens för sina modeller av golfbilar. Dispensansökan görs hos Vägverket.

Det är därför viktigt att ansvariga vid köp av golfbil via återförsäljare alltid kräver att bilen är registreringsbesiktigad, (det räcker inte med så kallad förregistrering). Om inte, har ansvariga på anläggningens ansvar att så sker.

Vid köp av begagnad golfbil kan den förstås vara registreringsbesiktigad. Om inte, har ansvariga på anläggningen ansvar att så sker antingen med stöd av nämnda dispens från utrustningskraven, eller genom att utrusta den enligt gällande krav och bestämmelser, och det är inte billigt.

Regelverket är dessvärre så här krångligt!

Trafikförsäkring

En golfbil oavsett klassificering skall vara trafikförsäkrad men är befriat från fordonskatt. Särskilda trafikregler har meddelats i terrängtrafikkungörelsen (1972:594).

Trafikförsäkring är obligatorisk och ersätter;

- sakskada (andra fordon, natur etc.)
- personskada (inklusive skada på förare och passagerare)

Däremot ersätter inte trafikförsäkringen sakskada på den egna golfbilen i samband med en incident, för det krävs att en särskild vagnskadeförsäkring tecknas (se nästa avsnitt).

Vad händer om det inträffar en allvarlig personskada med en av golfanläggningen uthyrd golfbil inblandad som saknar trafikförsäkring? I ansvarsfrågor gäller generellt att ansvarig styrelse eller den som i delegation eller befattningsbeskrivning företräder styrelsen inte kan ställas till personligt ansvar, under förutsättning att lagar och förordningar beaktats. Men om gällande lagar och förordningar inte följts, som i det här exemplet – trafikförsäkring saknas, kommer troligen styrelsen eller den styrelsen delegerat ansvaret till att bli personligen betalningsansvarig. Anläggningsägaren uppmanas därför att trafikförsäkra sina golfbilar på samma sätt som övriga åkbara fordon på anläggningen som brukas i anslutning till banskötsel.

Vad gäller för en trafikförsäkrad golfbil som inte är registrerad om en olycka inträffar? Som tur är gäller trafikförsäkringen i alla fall, den har inte med registreringsplikten att göra.

Slutsats; en golfbil som enligt TKL är registreringspliktig men som trots detta saknar denna registreringsbesiktning och därav torde ha körförbud likväl kan - och bör - vara trafikförsäkrad. Samma förhållande torde gälla även en privatägd golfbil.

Vagnskadeförsäkring

Trafikförsäkring täcker som tidigare nämnts inte sakskada på den egna golfbilen, för det krävs att en särskild vagnskadeförsäkring tecknats. Vagnskadeförsäkring är inte obligatorisk. Ägaren av golfbilen bestämmer om hel- eller halv vagnskada skall tecknas och ansvarar för premiebetalning. Tas försäkringen i anspråk utgår självrisk enligt avtal. Golfanläggningen bör i uthyrningskontrakt tydligt beskriva vad som gäller i detta avseende. I de fall vagnskadeförsäkring saknas står den som hyr golfbilen risken och kan åberopa tillämpliga privata försäkringar alternativt bära eventuella ersättningskrav på egen hand om en incident inträffar.

PENSUM Golf – SGF:s officiella försäkringsmäklare står gärna till förfogande angående rådgivning och tecknande av eventuell vagnskadeförsäkring, www.pensum.se.

Uthyrning av golfbilar

På många anläggningar förekommer uthyrning av golfbil. Uthyrningsverksamhet är endast tillåtet i den omfattning som Länsstyrelsens dispensbeslut medger detta. Uthyrning till annan än vad dispensen medger är inte tillåtet, d.v.s. allmän uthyrning. Lagen om biluthyrning (SFS 1998:492) reglerar anläggningens uthyrningsverksamhet. Obs. att lagen tillämpas vid yrkesmässig (mot betalning) uthyrning av golfbilar och att särskilt tillstånd krävs för detta ändamål. Fordon som används i denna verksamhet skall kontrollbesiktigas senast var 12 månad.

Körning med privatägd golfbil på golfbana

Privatägda golfbilar är relativt ovanligt men det förekommer. Körningen omfattas av krav på registreringsbesiktning, obligatorisk trafikförsäkring samt att körkortslagstiftningen efterlevs. Ägaransvar är tillämpligt! Överträdelse av ägare eller förare kan leda till såväl skadestånd som rapport till åklagare om olovlig körning och möjliga dagsböter.

Golfanläggningen har ett ansvar för att för körning vid varje enskilt tillfälle sker enligt lokala bestämmelser och enligt SGF:s rekommendationer - med Länsstyrelsens dispens som grund.

Körkort

Så länge golfanläggningen inte är inhägnad (se nästa stycke) lyder körning med golfbil dessutom under körkortslagstiftningen. För de allra flesta räcker det med körkort för personbil för tillåtelse att köra golfbil. För att framföra en golfbil som väger upp till 400 kg, räcker det dock att föraren är minst 16 år men då krävs innehav av förarbevis för terrängskoter. För en golfbil mellan 401-2000 kg, räcker det med körkort för personbil med lägst behörighet B.

I enlighet med körkortslagstiftningen finns dock ett undantag från denna huvudregel. Ett körkort för personbil med lägst behörighet B som är utfärdat efter 1/1 2000 (nytaget eller nyutfärdat pga. brott) är inte tillräckligt för att få framföra golfbil – krav på särskilt förarbevis för terrängskoter föreligger för alla med utfärdat körkort efter angivet datum. Detta är en konsekvens av golfbilens klassificering som ett terrängmotorfordon enligt TKL. Ett orimligt förhållande naturligtvis! SGF har inlämnat ett remissyttrande till Regeringskansliet och den pågående förarbevisutredningen som går ut på dels att all körning med golfbil på anläggningen i samband med golfspel skall undantas från krav på ”förarbevis för terrängskoter”, dels ett obligatoriskt krav på uppvisande av körkort för personbil med lägst behörighet B för alla typer av golfbil oavsett viktklass.

Inhägnad golfanläggning

Inhägnaden medför att körning med golfbil inte omfattas av vare sig TKL, TKF eller körkortslagstiftning. Registreringsplikt och trafikförsäkring krävs dock även om området är inhägnat. Några föreskrifter om vad som menas med ”inhägnat område” finns inte. Inte heller rättspraxis syns lämna några anvisningar om vilka allmänna krav som skall ställas på inhägnad. Det får dock anses väsentligt att området är avspärrat på ett sådant sätt, att obehöriga görs uppmärksamma på att det inte får beträdas efter eget gottfinnande. Däremot torde inhägnaden inte ovillkorligen behöva utgöra ett hinder för obehöriga att ta sig in på området med eller utan fordon. Ett dike utgör ingen inhägnad. En golfanläggning anses vara inhägnad efter godkännande av den lokala polismyndigheten. Fråga lokal polismyndighet för närmare definition.

Körning med golfbil utanför golfanläggningen

Används en golfbil för körning utanför golfbanan betraktas den inte längre som ett terrängmotorfordon. Fordonets utrustning avgör till vilken av kategorierna motorfordon, traktorer eller motorredskap den tillhör. Det bör nämnas att en golfbil kan klassificeras inom alla tre nämnda kategorier och med klassificeringen hörande krav på körkort eller förarbevis. Ytterligare ett snurrigt regelverk som dock faller något utanför den här redogörelsen.

Tillsynsmyndighet

Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet med avseende på TKL och kan uppdra åt polisen - som är tillsynsmyndighet - att göra eventuella kontroller eller tillslag. Den anläggning som medgivits dispens enligt TKL är skyldig att uppvisa gällande beslut om undantag på uppmaning av en polis eller en naturvårdsvakt (i förekommande fall).

Även gällande registreringsplikt av terrängfordon och efterlevnaden av körkortslagstiftningen är det polisen som är tillsynsmyndighet.

SGF:s rekommendationer

Vid uthyrning

- Uthyrning kan bara medges i enlighet med dispensbelut från Länsstyrelsen.
- Uthyrning bör medges restriktivt i enlighet med styrelsens bestämmande.
- Ansvarig personal bör ges bemyndigande att avgöra till vem uthyrning skall ske. I NVV:s senaste Handbok med allmänna råd till TKL och TKF står att "rörelsehinder i vissa fall kan utgöra särskilda skäl för dispens för att använda golfbil på golfbana". Denna skrivning möjliggör för "äldre" spelare att använda golfbil – utan krav på uppvisande av särskilt läkarintyg.
- Obligatoriskt krav på uppvisande av körkort för personbil (förarbevis i förekommande fall).
- Fullständig redogörelse om försäkringsskydd och parternas ansvar i samband med tecknande av uthyrningskontrakt.
- Enbart körning på spelytorna; fairway, semiruff och ruff och transportvägar mellan golfhålen, inom klubbhusområdet samt i anslutning till parkeringsområden tillåts.
- Stor hänsyn och försiktighet skall iakttas vid körning; inga bromssladdar eller hastiga manövrar.
- Stor hänsyn skall iakttas till andra spelpartier på anläggningen.
- Den som hyr golfbilen skall ta del av bestämmelserna och bör intyga att så har skett med sin namnteckning.
- Missbruk bör rapporteras enligt lokala bestämmelser.

Körning med privatägd golfbil

- Informera om ägaransvar,
- Informera om föraransvar,
- Informera om anläggningens lokala bestämmelser.

Sammanfattning

1. Anläggningsägaren bör fatta beslut om körning med s.k. golfbil kan tillåtas. Detta bör bl.a. beaktas; Är banan anpassad för körning med golfbil? Finns särskilt svåra passager med hög olycksrisk? Hur påverkas skötseln av banan, slitage etc.?
2. Anläggningsägaren bör därefter fatta beslut om i vilken omfattning körning skall tillåtas. Detta bör bl.a. beaktas; Vem skall få köra golfbil? Golf och körning med golfbil ur ett idrottsperspektiv?
3. Anläggningsägaren bör inhämta eventuellt medgivande från markägaren i syfte att undvika markskador.
4. Anläggningsägaren bör kontrollera om Länsstyrelsen i länet på Naturvårdsverkets rekommendation sedan tidigare fattat generellt beslut i dispensfrågan för körning med golfbil som omfattar alla golfanläggningar i länet.
5. Anläggningsägaren kan söka enskild dispens då Länsstyrelserna i landet behandlar dispensansökningar från respektive anläggning var för sig – med en välvillig riksnorm från Naturvårdsverket i ryggen.
6. Skall uthyrningsverksamhet bedrivas? Särskilt tillstånd krävs!
7. Registreringsbesiktning av anläggningens egna golfbilar hos Bilprovningen.
8. Trafikförsäkring är obligatorisk.
9. Eventuell vagnskadeförsäkring.
10. SGF:s rekommendationer skall vara vägledande.
11. Anläggningsägaren skall utarbeta lokala och noggranna bestämmelser som i huvudsak följer SGF:s rekommendationer avseende körning med golfbil inom den egna anläggningen.

Klubbservice
Svenska Golfbundet